

Izpit pri predmetu Mednarodni odnosi

Pravila in navodila:

1. Izpit traja 60 minut. Študentje esejsko odgovarjajo na štiri vprašanja na omejenem prostoru – vsako vprašanje na strani formata A4. Običajno je zastavljeno po eno vprašanje iz vsakega tematskega sklopa.
2. Vsako vprašanje se ocenjuje z 2,5 točkami. Zbir točk je ocena izpita.
3. Časa je dovolj, vendar je prostor za odgovore omejen. Pomembno je premisliti (imam čas), kaj se mi zdi najpomembnejše pri odgovoru, in to zapisati (sem omejen v prostoru). Sposobnost selekcije snovi je individualna lastnost študenta, kar se ocenjuje.
4. Skrbno je potrebno prebrati vprašanje in odgovoriti na vprašanje. Razkazovanje znanja, ki ga vprašanje ne zahteva, se ne upošteva.
5. Ocenjujejo se lahko le odgovori, ki jih ocenjevalec lahko prebere (nekdo drug vedno težje bere naš rokopis).

Primeri izpitnih vprašanj (upoštevaj, da so lahko na izpitnem roku nova vprašanja ali, da so spodnja vprašanja zastavljena malo drugače):

ZGODOVINA MEDNARODNIH ODNOSOV

1. Razloži pomen Westfalskega mednarodnega kongresa za sodobno mednarodno skupnost.
2. Naštej karakteristike sodobne mednarodne skupnosti in razdelaj eno.
3. V katerih dokumentih lahko najdemo tisto, kar bi imenovali ustavna načela mednarodne skupnosti?
4. Kakšen je pomen kapitalističnega načina proizvodnje za razvoj mednarodne skupnosti?
5. Kakšni so bili začetki globalizacije v 15. st. in katere vzporednice lahko vlečemo z globalizacijo v 21. st.?
6. Razloži pomen Jayeve pogodbe za proces institucionalizacije sredstev za mir(oljub)no reševanje sporov.
7. Kaj veš o koncertu evropskih velikih sil?
8. Kaj veš o Sveti aliansi?
9. Kako razumeš razliko med Sveto alianso in Koncertom evropskih velikih sil?
10. Kaj veš o Monroevi doktrini?
11. Kaj veš o Trumanovi doktrini?
12. Razdelaj pomen Briand-Kelloggovega pakta.
13. Kaj veš o Briand-Kelloggovi pogodbi? Kaj je bila njena slabost in za kaj je bila končno le uporabljena?
14. Zakaj so se ZDA odločile za vstop v I. svetovno vojno?
15. Zakaj so ZDA vstopile v II. svetovno vojno v Evropi?
16. Kakšna je bila razlika med ameriškim financiranjem zaveznikov v I. in II. svetovni vojni in zakaj je do nje prišlo?
17. Katere so posledice II. svetovne vojne, ki jih lahko zaznamo še danes?
18. Nemško vprašanje in posledice II. svetovne vojne za današnji čas?
19. Kako to, da po II. svetovni vojni meja med takratno Jugoslavijo in Italijo ni bila v celoti določena z mirovno pogodbo, temveč šele z Osimskimi sporazumi? Kaj je najpomembnejši vmesni dokument in kaj določa?
20. V čem je pomen kubanske krize za mednarodne odnose?
21. Kako je sestavljen VS ZN, na kakšen način in kako se sprejemajo odločitve v njem?

22. Ali je in če je, kje in kako je definirana agresija v mednarodni skupnosti?
23. Kdo je pooblaščen za definiranje agresije v mednarodni skupnosti, na osnovi česa je pooblaščen in na osnovi katerih kriterijev in meril odloča?
24. Kateri omejitvi pozna pravica do samoobrambe v 51. čl. Ustanovne listine ZN?
25. V čem je, če sploh, razlika med terminoma 'kolektivna varnost' in 'kolektivna obramba'?
26. Razloži razliko med kolektivno varnostjo za časa DN in OZN?
27. Kako deluje sistem kolektivne varnosti v OZN?
28. Na podlagi ustanovnih dokumentov naštej poglavitne (glavne) organe Društva narodov (DN) in Združenih narodov (ZN) in razloži njihovo vlogo pri ohranjanju mednarodnega miru in varnosti. Primerjaj sredstva mirnega reševanja sporov obeh organizacij.
29. Naštej vsaj štiri značilnosti procesa institucionalizacije sredstev za mir(oljub)no reševanje sporov? Ilustriraj tri značilnosti s pomočjo dokumentov.
30. Po katerih načelih so zastopane države v organih mednarodnih organizacij? Naštej in razloži vsaj tri primere.
31. Kako Ustanovna listina Združenih narodov (UL ZN) opredeljuje spoštovanje človekovih pravic? Naštej glavne organe Združenih narodov, ki imajo skladno z UL ZN določeno vlogo pri spoštovanju človekovih pravic. Izberi tri glavne organe in opredeli njihovo vlogo pri varstvu človekovih pravic.
32. Razloži koncept univerzalnosti (nedeljivosti) človekovih pravic (ČP) in pojasni okoliščine nastanka dveh mednarodnih paktov (po sprejemu Splošne deklaracije ČP). Katere mednarodne organizacije se ukvarjajo s ČP v Evropi in kako? Razmisli o posledicah jugoslovanske krize za razvoj varstva ČP.
33. V katerih dokumentih do Ustanovne listine ZN lahko spremljamo razvoj institucionalizacije mednarodne skupnosti?

STRUKTURA MEDNARODNE SKUPNOSTI

1. Kateri dejavnik je najbolj vplival na odnose med državami v času hladne vojne in kateri je doprinesel h koncu hladne vojne? Razloži zakaj.
2. Naštej elemente strukture mednarodne skupnosti in razloži subjekte s poudarkom na razliki med subjekti mednarodnih odnosov in subjekti mednarodnega prava.
3. Naštej elemente strukture mednarodne skupnosti in razdelaj enega od dejavnikov.
4. Naštej strukturne elemente MS in razdelaj dejavnik, ki se ti zdi najpomembnejši.
5. Naštej dejavnike, ki vplivajo na procese in odnose v mednarodni skupnosti! Podrobneje obdelaj pomen znanosti in tehnologije!
6. Kakšne so posledice vdora ideološkega faktorja v razvoj mednarodnih odnosov?
7. Kako (in zakaj) se normalno razvija mednarodna skupnost in odnosi v njej ter kaj (in zakaj) razumeš pod pojmom 'vdor ideološkega faktorja v mednarodne odnose'?
8. S svojimi besedami opredeli razliko med relacijsko in strukturno močjo v mednarodnih odnosih. Kako se ti dve vrsti moči kažeta danes pri subjektih mednarodnih odnosov, kot sta Združene države in Slovenija? Katera od obeh vrst moči zahteva, da moramo zanjo najprej vedeti oz. se je zavedati (znanje kot predpogoj), če jo hočemo uporabiti in zakaj je to pomembno v primeru Slovenije?
9. Razložite pojem države kot subjekta mednarodnih odnosov in podajte klasifikacijo držav.
10. Definirajte male države. Pred kakšne izzive jih postavljajo globalizacijski procesi?
11. V mednarodni skupnosti poznamo t. i. legitimne in nelegitimne transnacionalne akterje. Naštejte jih in podrobneje opredelite njihovo vlogo.

12. Sir Halford J. Mackinder in Nicholas Spykman sta pripadnika ene izmed šol proučevanja mednarodne skupnosti. Katere? Opišite in primerjajte njune poglede!
13. Kaj uveljavlja in potrjuje Rimskokatoliško cerkev kot transnacionalnega akterja v mednarodnih odnosih? V čem se njena vpletenost v mednarodne odnose razlikuje glede na institucije drugih verskih skupnosti?
14. Poznamo več tipov procesov in odnosov v mednarodni skupnosti. Katere? Podrobneje opišite enega med njimi.
15. Pojasnite faze razvoja mednarodnih odnosov kot sistema dominacije in odvisnosti. Kako vplivajo procesi globalizacije na razvojni razkorak med razvitimi in nerazvitimi?
16. Na kratko pojasnite vse elemente strukture konflikta, ko jo opredeli Mitchell (na osnovi Galtungovega modela), in razložite bistvene značilnosti oziroma razlike glede ciljev akterjev, ki so v konfliktu in ki so v izolaciji.
17. Razloži, na osnovi česa delimo transnacionalne akterje na legitimne in nelegitimne. Pojasni s tremi primeri.
18. Kaj so mednarodni režimi, kot jih je opredelil Stephen D. Krasner? Kako se mednarodni režimi razlikujejo od mednarodnih organizacij?
19. Kakšne so temeljne značilnosti kompleksne soodvisnosti, kot sta jo opredelila Keohane in Nye? Podrobneje opredeli vlogo mednarodnih organizacij v razmerah kompleksne soodvisnosti.

ZUNANJA POLITIKA

1. Kaj veš o odnosu med zunanjo in notranjo politiko?
2. Kaj razumeš pod pojmom diplomacija topovnjač ter kdaj in kako so jo prvič omejili?
3. Kaj smo razumeli nekoč in kaj razumemo danes pod pojmom javna diplomacija?
4. Katero sredstvo diplomacije se ti zdi najpomembnejše za Slovenijo in zakaj?
5. Naštej sredstva diplomacije v zunanji politiki držav in razdelaj katero in zakaj se ti zdi najpomembnejše za Slovenijo?
6. Naštej sredstva zunanje politike in razdelaj vojaška sredstva.
7. Kako uporabljajo države oboroženo silo kot sredstvo diplomacije?
8. Kako se danes uporablja oborožena sila kot sredstvo zunanje politike?
9. Kaj veš o uporabi sile kot sredstvu zunanje politike?
10. Naštej strategije zunanje politike po Schwarzenbergerju in razdelaj tisto, ki se ti zdi najpomembnejša za Slovenijo? Povej tudi zakaj se ti zdi najpomembnejša.
11. Naštej strategije zunanje politike, ki jih poznaš in razdelaj tisto, ki se ti zdi posebej primerna za Slovenijo. Zakaj si izbral prav to in ne katero drugo?
12. Naštej zunanjepolitične strategije in razdelaj zavezništva.
13. Kakšne so dobre in slabe strani zavezništva med veliko in malo državo?
14. Kaj veš o zunanjepolitični strategiji stalne nevtralnosti?
15. Naštej sredstva zunanje politike in razloži katero in zakaj se ti zdi za RS najprimernejše?
16. Naštej vsaj tri zunanjepolitične (ZP) cilje Republike Slovenije (RS) in opredeli vrednote in dejavnike v notranjem in mednarodnem okolju, ki so vplivali na njihovo določitev. Razloži strategijo in sredstva ZP, ki jih RS uporablja za izvajanje enega od njih.
17. Kateri dejavniki v mednarodni skupnosti so vplivali na določanje zunanjepolitične strategije Republike Slovenije sredi 90. let? Ali bo RS kot polnopravna članica Evropske unije imela več/manj možnosti za doseganje svojih zunanjepolitičnih ciljev (utemelji odgovor)? Na kašen način lahko RS veča svoj ugled in prepoznavnost v mednarodni skupnosti? Navedi konkretne primere.

18. Naštej vsaj dva dokumenta, ki sta določala zunanjo politiko ZDA in razdelaj bistvene mednarodne okoliščine njunega nastanka. Opredeli tudi strategijo (ali strateške cilje) in sredstva zunanje politike, ki jih je predvideval eden o njiju.
19. Na katere omejitve naletijo celo ZDA pri izvajanju svoje zunanje politike v mednarodni skupnosti?
20. Utemeljži spoznanje, da sta notranja in zunanja politika relativno samostojni politiki.

TEORIJE MEDNARODNIH ODNOSOV

1. Katere so glavne razlike med tremi osnovnimi teoretičnimi pristopi k mednarodni politični ekonomiji (merkantilizmom, liberalizmom in maksizmom)? Kako bi ti pristopi (na kratko) opredelili odnos Slovenije in Evropske unije?
2. Kakšne so bistvene razlike v razumevanju in proučevanju mednarodnih odnosov znotraj tradicije političnega realizma (klasični in neoklasični realizem proti neorealizmu)? Kako se oba pristopa opredeljujeta do moralnih in pravnih vprašanj v mednarodnih odnosih?
3. Kakšne so razlike v razlagi mednarodnih odnosov Hansa Morgenthaua in Kennetha Waltza?
4. Ali so ali niso in zakaj so oz. niso mednarodni odnosi posebna znanstvena disciplina?
5. Katero značilnost sodobne mednarodne skupnosti poudarja politični realizem in s katerimi elementi strukture mednarodne skupnosti jo utemeljuje? Kako lahko takšno razumevanje vpliva na strategije zunanje politike takšni držav, kot je Slovenija? Zakaj lahko trdimo tudi, da je takšno razumevanje preveč 'ozko' in nezgodovinsko?
6. Navedi (i) teoretično smer proučevanja mednarodnih odnosov, s katero se najbolj strinjaš ter (ii) teoretično smer, s katero se najmanj strinjaš. Na kratko predstavi obe smeri ter pri prvi razdelaj njene pomanjkljivosti, pri drugi pa njene dobre lastnosti. Razmisli, če sta obe smeri kakorkoli povezani in navedi razloge za svoje mnenje.
7. Katera teorija (smer ali pristop) mednarodnih odnosov po vaše najbolje pojasni ali pomaga razumeti pojav fundamentalizmov (npr. v verovanju, v mišljenju) v mednarodnih odnosih?
8. Kako to stori (razdelaj vsaj en relevanten koncept ali pojem, ki ga vsebuje izbrana teorija)? Za kateri element strukture mednarodne skupnosti gre, ko govorimo o fundamentalizmih?
9. Kako bi s političnim realizmom in marksizmom razložili trenutne spore med Slovenijo in Hrvaško? Ali je kaj obema razlagama skupnega? Zakaj je temu tako?
10. Poimenuj in uporabi eno pozitivistično teorijo mednarodnih odnosov (ki ne sme biti politični realizem) in eno nepozitivistično (erijo mednarodnih odnosov (razvito po koncu hladne vojne) za razlago vloge ali delovanja ZDA v mednarodni skupnosti, kot se kaže v letu 2003. V kakšnem odnosu sta obe izbrani teoriji in zakaj sta v takšnem odnosu?
11. S pomočjo vsaj dveh teoretskih pristopov (smiselni glede na vprašanje!) pojasni (oz. uporabi njihove ključne pojme), zakaj niti ZDA v mednarodnih odnosih ne morejo neomejeno uveljavljati svoje 'volje'. V kakšnem odnosu so razlage izbranih pristopov (se izključujejo ali dopolnjujejo) in zakaj?
12. S pomočjo poljubno izbranega primera ali primerov razloži laiku: (a) da je teorija mednarodnih odnosov pomembna; (b) da jo tudi laik vsak dan uporablja; in (c) da za dogajanje v mednarodni skupnosti ni vseeno, v katero teorijo mednarodnih odnosov verjame.
13. Na osnovi dveh različnih in relevantnih teoretičnih pristopov (ne pozabi ju poimenovati) pojasni: (1) kaj in zakaj **bi se** spremenilo v mednarodnih odnosih (npr.

glede Iraka), če bi predsednik ZDA bila ženska **ter** (2) kaj in zakaj **se ne bi** spremenilo? Namesto dveh različnih pristopov lahko uporabiš tudi dve varianti znotraj enega pristopa (npr. feminizma).

14. Razloži ali opiši spreminjanje vloge Združenih narodov pri reševanju problema Iraka s pomočjo teorij mednarodnih odnosov, kot so jih razdelali: Bull, Carr, Keohane/Nye, Moravcsik, Morgenthau, Putnam in Waltz? Izberi tri od navednih teoretikov in argumentirano poveži njihove koncepte ali pojme s problemom.
15. Razloži spreminjajočo se vlogo Združenih narodov v reševanju problema Iraka s pomočjo teorij mednarodnih odnosov, kot so jih razdelali Morgenthau, Bull in Waltz.